

FIGURES I NATURA

Rosa Torres

2 0 2 4

LLOTJA DE SANT JORDI

FRANCESC MIRALLES / DIEGO ARRIBAS

FIGURES I NATURA

Rosa Torres

2 0 2 4

LLOTJA DE SANT JORDI

ÀREA DE CULTURA / AJUNTAMENT D'ALCOI

President: Antoni Francés, Alcalde d'Alcoi

Coordinació: Elisa Guillem, Regidora de Cultura

ARTS PLÀSTIQUES / *CONSELL ASSESSOR:*

A. Alberola	M. Conca	M. Navarro
E. Balaguer	C. Cortés	S. Pastor
A. Beneito	C. Dalfó	C. Perelló
S. Bofill	D. Giralt	J. Sou
M. Boix	M. Guillem	J. Tormo
J. Botella	R. Juan	F. Ventura
N. Cadenes	C. Jorques	F. Verdú
R. de la Calle	V. Luna	V.M. Vidal
J. Castejón	J. Maluquer	S. Vilaplana
F. Castro	X. Montllor	M. Zingraff

DIRECCIÓ:

Antoni Miró

© Dels autors

© AMB-Disseny

© Ajuntament d'Alcoi

Maquetació: Servicios Gráficos Kenaf, s.l.

Impressió: Industrias Gráficas Alicante, s.l.

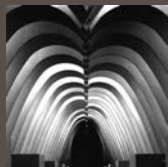
Correcció: Gabinet de Normalització Lingüística d'Alcoi

ISBN 978-84-16186-48-8

Depósito legal: A 716-2023

AJUNTAMENT D'ALCOI

LLOTJA DE SANT JORDI

ELS AUTORS CEDEIXEN VOLUNTARIAMENT ELS DRETS DE REPRODUCCIÓ

FIGURES I NATURA

Quan plantejàvem amb Rosa Torres les obres de la mostra d'Alcoi vam convenir a ressaltar una temàtica poc ressaltada en l'obra de l'artista: les obres amb figura humana. És cert que ella s'ha consagrat amb insistència a l'estudi de la naturalesa i a la creació d'una manera de sentir-la i de crear-la. No obstant això, des de 1995, s'ha acostat al cos humà en diverses ocasions. Unes, recreant els déus i herois grecs; unes altres, reinterpretant obres de la història de l'art, predilectes per a l'artista. Entre les primeres hem de destacar Narcís en la font (1986) i, entre les segones, sobresurt L'espill i la Venus (1997), dues obres que palesen la seua més destacada estètica. Ja sabem tots que el paisatge espanyol s'ha enriquit amb la singular aportació de Rosa Torres, però no hem d'oblidar que, durant la seua llarga trajectòria professional, ens ha aportat altres temes no menys suggeridors i inquietants.

En aquesta mostra es fixa una visió del món de les seues figures.

FRANCESC MIRALLES

Rinoceront (1973). Acrílic sobre tela, 75 x 100 cm.

R O S A T O R R E S

En l'article «La rondalla de l'elefant del Museu de Ciències Naturals», publicat en 1991 en la Revista de Occidente, Agustín Valle Garagorri, professor d'Història de l'Art, recull la història d'un elefant de grans dimensions que el duc d'Alba va caçar al Sudan l'any 1913.

L'aristòcrata, una vegada arrancats els ullals per a la seua col·lecció, va fer que escorxaren l'animal i que n'enviaren la pell al Museu de Ciències Naturals de Madrid per a naturalitzar-lo i exhibir-lo. El taxidermista del museu, que no havia vist un elefant en la seua vida, es va enfrontar al repte de reconstruir aquell animal partint de la pell i d'algunes fotos que li havia donat el senyor duc posant amb el seu trofeu una vegada abatut.

Es tractava de fer el procés contrari al d'un sastre: partir d'un vestit ja fet per a confeccionar el client que l'havia de portar. Per això, va començar dibuixant la silueta del proboscidi sobre la paret, com si fora l'ombra de l'animal i, a partir d'aquesta, aplicant-hi una projecció ortogonal, va anar construint una estructura de fusta que després va tapar amb escaiola i va anar modelant fins que, finalment, es va ajustar com un guant a la pell de l'animal.

Valle Garagorri utilitza aquesta història com una faula per tal de mostrar-nos el significat de l'art i els processos que comporta. Considera aquella silueta en la paret com l'autèntica ombra de l'art que espera amagada a l'aguait per a abalançar-se sobre un cos; però mai, mimèticament, a l'inrevés. La utilitza com una metàfora de les dificultats dels artistes, com les de l'escultor taxidermista, per a trobar, per exemple, un llenguatge propi amb el qual poder contar els problemes que n'afecten la generació.

En eixe tràngol es trobava Rosa Torres (València, 1948) quan va iniciar el seu camí en solitari després de dos anys treballant amb l'Equip Crònica. Rosa buscava distanciar-se de la pintura social que practicava aquell prolífic grup en plena dictadura franquista, conscient que, com sostenia Adorno, les obres políticament més profundes són les que, encara que sembla estrany, guarden un absolut silenci sobre la política. Eixe és el cas de Rosa Torres: el seu compromís amb l'art i amb la lluita per la democràcia han avançat sempre íntimament lligats.

Entre 1972 i 1973, desenvolupa una sèrie d'obres que tenen com a protagonistes diferents animals completament mimetitzats amb el fons de la composició. Rinoceronts, senglars, serps o

lleopards, esperen, acatxats a l'aguait en la tela, a ser descoberts per l'espectador per a abalancar-se sobre ell i compartir el gaudi estètic de la pintura. Igual que el taxidermista, Rosa construeix els animals partint-ne de la pell, de les taques o de les textures que els serveixen de camuflatge; però, en aquest cas, és l'espectador qui ha d'acabar de construir a l'animal aïllant-lo del fons en el qual es camufla.

Rosa exigeix a qui s'acoste a aquestes pintures que aprofundisca en el quadre; que, més enllà de mirar, albire el que hi ha representat observant insistentment, encara que al final el que vegem ens afecte o no ens agrade. És la hipòtesi de treball de Didi-Huberman: desplegar una reflexió sobre l'aura de l'aparició que té a veure amb les taques de color com a taques de dolor.

Amb aquestes obres arranquen les dues exposicions que Rosa Torres manté obertes en l'actualitat. A Madrid, en la Galeria Fernández Braso i a Rubielos de Mora (Terol), en el Museu Salvador Victoria. Un recorregut per cinc dècades de pràctica artística d'una artista que fa ja molts anys que va trobar el seu personalíssim llenguatge.

Formada en l'Escola de Belles Arts de Sant Carles de València, va passar l'adolescència a Llodio (Àlaba), on el seu pare, l'escultor i pintor Luis Torres Pastor (Rubielos de Mora, 1913-2004), exercia de catedràtic de Dibuix. Va ser allí on Rosa va començar a interessar-se pel color. Com ella mateixa explica: "... En el nord, els colors puguen de to. En els dies grisos s'aprecien millor els colors per contrast. En canvi, la intensa llum del Mediterrani els crema."

La naturalesa és una constant en la seua obra, que es pren com a excusa per a desenvolupar el seu singular programa estètic. Però també dedica la seua atenció a recrear referències de la història de la pintura i de determinats moviments pictòrics, com l'art cinètic de Sempere; el pop d'artistes com Warhol, Lichtenstein o l'Equip Crònica; l'impressionisme, recreant obres de Manet, Cézanne o Van Gogh, així com al·lusions a la mitologia clàssica: Venus, Leda i el cigne o Acis i Galatea.

Podem parlar de les seues composicions com a desconstruccions en les quals el color es presenta fragmentat i descompost en formes geomètriques, i, moltes d'aquestes, resoltes amb un traç gruixut en ziga-zaga. Intensos colors plans, aïllats per evitar, deliberadament, el contacte entre ells, reduint la interacció que es genera entre les superfícies contigües, tal com Josef Albers va analitzar en el seu cèlebre assaig *La interacció del color*.

L'altre protagonista són els traços negres que aprofundeixen, juntament amb el fons blanc, en eixe aïllament dels colors: els traços rectes, que contribueixen a definir el dibuix d'allò que hi ha representat; o corbats, que imprimeixen un notable dinamisme a les composicions, especial-

ment a les figures humanes, sempre monocromes, en les quals es comporten pràcticament com a línies cinètiques.

El tractament del color ratlla la iconoclàstia perquè es distancia dels colors originals del motiu representat. En algunes d'aquestes composicions podem parlar de colors impossibles, com ara l'intens color roig de la mar de la sèrie «Sicília»; l'inquietant groc del cel de Muntanya amb ginebres; el seductor fons malva de Camí amb xops o l'anyil hipersaturat de Mar i roques, datat en aquest 2022.

Es desmarca així de la filiació paisatgista. Rosa Torres no és una plenairista que necessite treballar in situ per a plasmar el que veuen els seus ulls, sinó que trasllada al seu taller el que la seua mirada albira.

Una concepció de la pintura que ha oferit en importants exposicions com la Biennial de Venècia de 1982, en l'Spanish Institute de Nova York, el Parlament Europeu de Brussel·les, el Museu Nacional Centre d'Art Reina Sofia, l'IVAM, la galeria Tres Punts de Barcelona i una llarga trajectòria expositiva en la qual cal destacar molt especialment la Galeria SEN de Madrid, en la qual va presentar la seua primera individual l'any 1973. Des d'aleshores, ha establert una fructífera relació, fruit de la confiança que la directora, Eugenia Niño, va depositar en la pintora des que va saber albirar en els quadres de Rosa el potencial artístic que ens esperava amagat en l'ombra.

Diego ARRIBAS 30/ 9/2022

Doctor en Belles arts. Membre d'AACA, AECA i AICA

Text publicat en la revista Panorama d'Art, número 60, arran de les exposicions de l'artista en el Museu Salvador Victoria, de Rubielos de Mora (Terol), i en la galeria Fernández Braso de Madrid, l'octubre de 2022.

Concert campestre (1996). Oli sobre tela , 150 x 180 cm.

Danae i la pluja d'or (1997). Acrílic sobre tela, 150 x 180 cm.

Llac amb dues figures (2000). Oli sobre tela, 150 x 180 cm.

Llac amb dues figures II. Oli sobre tela, 150 x 180 cm.

Venus al bosc (1998). Oli sobre tela, 150 x 180 cm.

Le déjeuner sur l'herbe (1995). Acrylic sobre tela, 150 x 180 cm.

Dones a la vora del llaç (1993). Acrílic sobre tela, 110 x 130 cm.

Dos banyistes (1996). Acrílic sobre tela, 110 x 130 cm.

Venus i Adonis (1997). Oli sobre tela, 130 x 110 cm.

Banyistes (1995). Oli sobre tela, 110 x 130 cm.

Hero esperant Leandre (1996). Oli sobre tela, 130 x 110 cm.

El bany de Diana (1996). Acrílic sobre tela, 130 x 110 cm.

Maja en blaus (2004). Oli sobre tela, 130 x 110 cm.

Maja en grocs (1999). Oli sobre tela, 110 x 130 cm.

La patinadora (1989). Acrílico sobre tela, 180 x 150 cm.

Banyistes (1992). Oli sobre tela, 180 x 150 cm.

Banyista amb arbres II (1998). Oli sobre tela, 150 x 180 cm.

Banyista groga amb arbres (1997). Acrílic sobre tela, 150 x 180 cm.

Figura blanca amb paisatge (1999). Oli sobre tela, 150 x 180 cm.

Figura amb paisatge (1998). Acrílic sobre tela, 150 x 180 cm.

Figura amb paisatge III (1999). Oli sobre tela, 150 x 180 cm.

Vanitas (1996). Acrílico sobre tela, 180 x 150 cm.

Arbres, llac i figura (1995). Acrílic sobre tela, 150 x 180 cm.

Le déjeuner sur l'herbe (1995). Acrylic sobre tela, 110 x 130 cm.

Le déjeuner sur l'herbe (1994). Serigrafia, edicions fi de segle, 30 x 30 cm.

Tres banyistes (1994). Acrílic sobre tela, 110 x 130 cm.

Les tres gràcies (1996). Acrílic sobre tela, 80 x 65 cm.

Les tres gràcies (1998). Oli sobre tela, 130 x 110 cm.

Venus i l'espill (1995). Acrílic sobre tela, 65 x 85 cm.

Figures en blau (1995). Acrílic sobre tela, 80 x 65 cm.

Venus (1994). Acrílico sobre tela, 110 x 130 cm.

Venus i Adonis (1998). Oli sobre tela, 130 x 110 cm.

Venus (1998). Oli sobre tela, 150 x 180 cm.

Venus adormida (1996). Oli sobre tela, 110 x 130 cm.

Jàson i els argonautes (1996). Oli sobre tela, 130 x 100 cm.

Venus (1995). Acrílico sobre tela, 110 x 130 cm.

Venus (1997). Acrílico sobre cartón, 52 x 75 cm.

Leda i el cigne (1995). Acrílic sobre tela, 80 x 65 cm.

Leda i el cigne (1998). Acrílic sobre tela, 80 x 65 cm.

Acis i Galatea (1997). Oli sobre tela , 110 x 130 cm.

Acis i Galatea (1997). Acrílic sobre cartó, 51 x 70 cm.

Eros i Tànatos (1998). Oli sobre tela, 80 x 65 cm.

Figura groga amb paisatge II (1999). Oli sobre tela, 150 x 180 cm.

Figura mirant el paisatge (2000). Oli sobre tela, 150 x 180 cm.

Narcís en la font (1996). Oli sobre tela, 180 x 150 cm.

Venus mirant la mar (1998). Oli sobre tela, 150 x 180 cm.

Venus (1995). Oli sobre tela, 110 x 130 cm.

Olímpia (1995). Acrílico sobre tela , 110 x 140 cm.

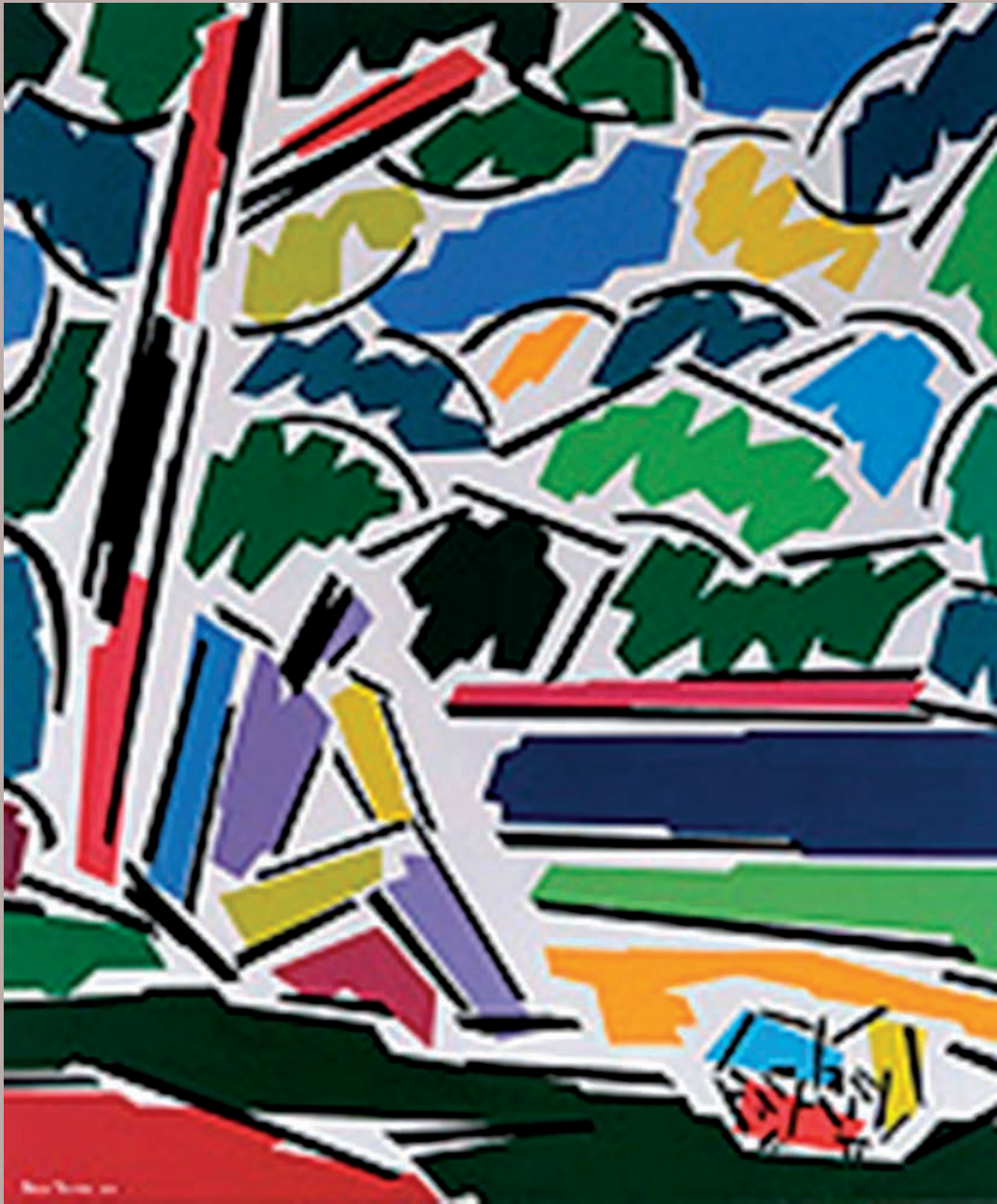
Olímpia (1997). Acrílico sobre cartón, 52 x 75 cm.

Banyista (1997). Oli sobre tela, 80 x 65 cm.

Figura al costat del llac (1998). Acrílic sobre tela, 80 x 65 cm.

Vanitas (1998). Acrílico sobre tela, 180 x 150 cm.

Tres banyistes (1993). Acrílic sobre tela , 165 x 195 cm.

Leda i el cigne (1997), aiguada sobre paper 19 x 16 cm.

Leda i el cigne (1997). Serigrafia, 23 x 30 cm, Col·lecció «Ovelles al llop», edicions SEN.

Venus i Cupido (1997). Serigrafia, 23 x 30 cm, Col·lecció «Ovelles al llop», edicions SEN.

Les tres gràcies, 1997, Serigrafia, 30 x 23 cm, Col·lecció «Ovelles al llop», edicions SEN.

Venus i Adonis (1997). Serigrafia, 23 x 30 cm, Col·lecció «Ovelles al llop», edicions SEN.

Hermes (1997). Serigrafia de la col·lecció «Ovelles al llop», edicions SEN, 23 x 30 cm.

Venus i Adonis (1996). retolador paper, 12 x 9'5 cm.

ROSA TORRES

Rosa Torres (València, 1948) va estudiar magisteri a Bilbao i Belles Arts a l'Escola de Sant Carles de València, on va entrar en contacte a principis dels setanta amb l'avantguarda valenciana.

Ha realitzat més de seixanta mostres individuals, entre les quals destaca la Biennal de Venècia (1982); Tossan-Tossan Gallery (Nova York, 1986); "Rosa Torres, 1990-99, Reials Drassanes", València; "Rosa Torres", Fundación Antonio Pérez (Conca, 2000); "Rosa Torres, 1973- 2003", Caixa Vital Kutxa (Vitòria-Gasteiz, 2003); Fundació Agustín Massana (Barcelona, 2005); XXXVIII Premi Príncipe Pierre, Sala Antoine I, (Mònaco, 2004); "Mediterrània", Parlament Europeu (Brussel·les, 2007); "La naturalesa de Rosa Torres", Centre Cultural La Nau, Universitat de València (2012); "Escampant

ombres" (Muvim, València); "Rosa Torres", Centre Cultural BBVA (Terrassa, Barcelona, 2017). Entre les exposicions col·lectives va participar en "New Spanish Painting", Hastings Gallery, Spanish Institute (Nova York, 1976); "Spanish Art Tomorrow", Corcoran Gallery, Whashington, Bronx Museum (Nova York, 1981); "Naturaleses espanyoles", Centre d'Art Reina Sofia, Madrid, itinerant 1986. Ha participat en nombroses fires Arc, Art Madrid, Interart, MIART, Buenos Aires; Bolonya; Toulouse, Caracas etc.

Ha realitzat més de cent edicions d'obra gràfica, una gran part de les quals estan catalogades en "Obra gràfica i múltiples, Rosa Torres 1972 / 2000", Caixa Rural de Torrent (2001); va realitzar un mural per a l'estació de metro Facultats de València en 2005, i en 2012 va realitzar un altre mural al centre Highfields en Wolverhampton, Birmingham (Gran Bretanya).

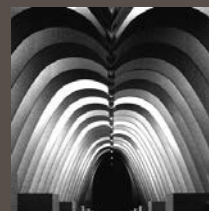
Ha treballat amb diversos escriptors i poetes en diverses edicions: Lourdes Ortiz, Maria Josep Escrivà, Marc Granell, Martí Domínguez.

La seua obra figura en diversos museus com el Reina Sofia, Madrid; IVAM, València; Gabinet Stampa, Museu Albertina, Viena; Muvim, València; Fundació Antonio Pérez, Conca; Museu Pablo Gargallo de Saragossa; Fundació Vila Casas, Barcelona; Museu Cap Major, Santander; Museu del Dibuix, Castillo de Larres, Osca; Museu Aguilera Cerni, Vilafamés, Castelló; Museu Salvador Victoria, Rubielos de Mora, Terol; Museu d'Obra Gràfica de Sant Clement, Conca; Museu CA2M, Madrid; Museu Ramón Gaya, Múrcia. I en col·leccions tant públiques com privades: Conselleria d'Obres Públiques de València; Chase Manhattan Bank, Nova York; Banc de València, València; Fundació Vila Casas, Barcelona; Col·lecció "Testimoni" La Caixa, Barcelona; Ajuntament de Salou, Tarragona; Fundació Bancaixa València; Comunitat de Madrid; Biblioteca Nacional, Madrid; Biblioteca Valenciana, Nicolau Primitiu, València; La Nau, Universitat de València; Fundació Fran Daurel, Barcelona, etc.

PUBLICACIONS DE LA LLOTJA DE SANT JORDI

- 2013 1. ANTONI MIRÓ. L'Hospital Sueco-Noruec d'Alcoi.
2. 60 ANYS DE GEOMETRIA. Col·lectiva.
3. ARCADI BLASCO. A peu de forn.
- 2014 4. JOSEP RENAU. The American way of life.
5. TOMÀS FERRÁNDIZ. Temps de Guerra (1936-39).
6. ANTONI MIRÓ. El Vol del gat.
7. AURÈLIA MASANET. Trama i ordit de l'existència.
8. MIQUEL NAVARRO. La Mirada.
- 2015 9. MIQUEL CALATAYUD. Imaginari.
10. SEMPERE, sempre entre nosaltres. Col·lectiva.
11. ART VALENCIÀ. Col·lecció Martínez Guerricabeita.
12. ENRIC SOLBES. Una mirada nòmada.
13. A MIQUEL HERNÁNDEZ. Homenatge 50x50.
- 2016 14. ADRIÀ PINA. Política interna.
15. EN UN SILENCI QUIET. Col·lectiva.
16. ESTUDIS D'ART. Col·lectiva.
17. EL RESCAT DE LA PINTURA. Col·lectiva.
18. A. MIRÓ / M. NAVARRO. Costeres, ponts i xemeneies.
- 2017 19. MIRALLS DEL MIRACLE. El patrimoni industrial.
20. PER A JOAN VALLS. Papers i collages.
21. XAVIER LORENZO. La pintura.
22. FERRAN CABRERA I CANTÓ. 150 anys.
- 2018 23. A MIQUEL HERNÁNDEZ. Setanta-cinc per setanta-cinc.
24. ESPAIS AVANÇATS. Escola d'Art d'Alcoi.
25. ALEXANDRE SOLER. La imaginació desbocada.
26. CRESPO COLOMER. Passió per la fotografia.
27. RIGOBERT SOLER. L'exuberància del Mediterrani.
28. VICENT M. VIDAL I VIDAL. Mig segle d'Arquitectura.
- 2019 29. JOAN CASTEJÓN. Introspectiva, obra sobre paper.
30. S. VIANA / M. DÍAZ / L. PASTOR. Temps d'Art.
31. NOU PRESENCIES. Itineraris plurals.
32. POLÍN LAPORTA. La memòria del temps.
33. MANUEL BOIX. La Nau de Caront.
- 2020 34. A OVIDI MONTLLOR. Vinticinquevacances. Col·lectiva.
35. PACO SEMPERE / DAVID TRUJILLO. Temps d'Art.
36. AURORA VALERO. Ritme i estructura.
- 2021 37. ISABEL-CLARA SIMÓ. Pintura & Poesia.
38. FRANCESC JARQUE. La càmera i la vida.
39. P. CANTÓ / J. CREMADES / A. ALCARAZ. Temps d'Art.
40. D'UN TEMPS D'UN PAÍS. Col·lectiva.
41. ANTONI MIRÓ. Recent pintat.
- 2022 42. GRUP D'ELX. Col·lectiva.
43. PILAR SALA. De la natura a l'art.
44. ARJONES. D'un temps i un país.
- 2023 45. PASSIÓ PEL COL·LECCIONISME. Col·lectiva.
46. RAMON PÉREZ CARRIÓ. Les rodes de la memòria.
47. CRISTINA NAVARRO. Trajectòria
48. HANS D. ZINGRAFF. El camí és la meta
- 2024 49. ROSA TORRES, Figures i Natura

LLOTJA DE SANT JORDI

AJUNTAMENT D'ALCOI

FIGURES I NATURA

Rosa Torres

Alcoi, 1 febrer – 31 març 2024

LLOTJA DE SANT JORDI

LLOTJA DE SANT JORDI

AYUNTAMENT D'ALCOI

CÀTEDRA
ANTONI MIRÓ
D'ART CONTEMPORANI
UNIVERSITAT D'ALACANT
AYUNTAMENT D'ALCOI
AYUNTAMENT D'OTOS
GENERALITAT
VALENCIANA